

+

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשס"ה, 2005
מספר השאלון: 011107
לנבחנים אקסטרניים: 210

מדינת ישראל
משרד החינוך התרבות והספורט

לשון, הבנה והבעה

שאלון א'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק א	–	הבנה והבעה	–	50	נקודות	
פרק ב	–	אוצר המילים והמשמעים	}	–	26	נקודות
		ושם המספר				
פרק ג	–	תחביר	}	–	24	נקודות
		ומערכת הצורות				
	–	סה"כ		–	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראה מיוחדת: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בִּטְיוֹטָה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות שאחריו.

אחרוני הנשרים

(מעובד על פי מאמר מאת יוסי לשם*, **זרז ארץ** – **אדם וטבע**, בעריכת עירית זהרוני, תשמ"ה 1985)

פסקה א כל מי שצפה בעיט הדואה בגאון לאורך מצוק וצולל לפתע, במהירות מדהימה, לעבר טרף מזדמן, או בלהקה של עשרות נשרים המתקבצים מסביב לפֶגֶר, אינו זקוק לשכנוע בדבר מקומם הנכבד של העופות הדורסים בנוף ארצנו.

פסקה ב כבר באלף השלישי לפני הספירה התרשמו הקדמונים מעוצמתם של העופות הדורסים. הנשר היה עוף מקודש לפרעונים המצריים, העיט שימש סמל לקיסרות הרומית, הוטבע במטבעות הלניסטיים, ועד היום הוא טבוע בסמלה של ארצות-הברית ובדגליהן של מצרים, ספרד, אלבניה ועוד.

פסקה ג בישראל קיימות שתי קבוצות של עופות מסדרת הדורסים: דורסי היום ודורסי הלילה. נתרכז כאן בקבוצת דורסי היום. קבוצה זו מאופיינת ברגליים חזקות, בטְפָרִים (כך נקראות ציפורניהם) ארוכים, כפופים וחדים, הבנויים לתפיסת הטרף ולדריסתו (מכאן גם שם הסדרה) ובמקור מְאוּנְקָל וחד. לעופות הדורסים כנפיים רחבות וגדולות המותאמות לדאייה לשם חיפוש מזון ולתעופה מהירה לצורך תפיסת הטרף.

פסקה ד העופות הדורסים ניחנים, כנראה, בראייה החדה ביותר בעולם החי. כושר ההפרדה של עין הדורסים (כלומר היכולת להבחין בין שתי נקודות סמוכות) עולה פי 4 עד 8 על כושר ההפרדה של עין האדם. נשר מסוגל לאתר פגר של חיה בגודל בינוני ממרחק העולה על ארבעה קילומטרים! מניסוי שנערך בעֶקֶב החורף הסתבר כי הוא מסוגל לאתר חגב ירוק קטן על רקע של מסך ירוק, ממרחק של כארבעים מטרים! לעומת זאת, עין האדם לא הייתה מסוגלת להפריד בין החגב ובין הרקע ממרחק שעולה על 5 מטרים. הדורסים מצטיינים לא רק בכושר ראייה מעולה, אלא גם ביכולתם להתמקד בנקודה נעה בזמן שהם עצמם עפים במהירות.

פסקה ה כבר כאלפיים שנה לפני הספירה למד האדם לנצל את כושר הציד המעולה של העופות הדורסים, ולא לפסלם לצרכיו הפרטיים. התופעה החלה בפרס והתפשטה עד מהרה מערבה, ובימי הביניים הפך ציד זה לספורט של מעמד האצולה. ספורט הציד בעזרת דורסים נפוץ עד לימינו אלו, בעיקר בארצות ערב, בכמה ארצות באירופה ובארצות-הברית. בארצנו כל העופות הדורסים מוגנים על פי החוק, ולכן גידולם ואילופם אסורים בתכלית.

* ד"ר יוסי לשם הוא ראש המרכז הבין-לאומי לחקר נדידת הציפורים, מנהל מרכז מידע על עופות דורסים ומייסד מרכז הציפורות הישראלי.

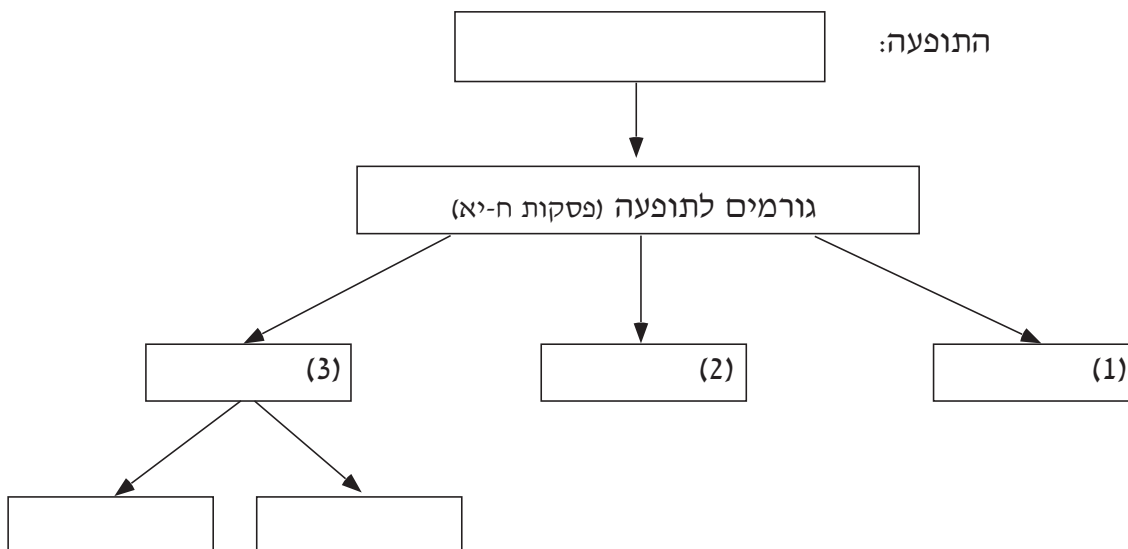
- עד קום המדינה היו בישראל שפע של עופות דורסים. הכומר האנגלי הנרי בייקר פסקה ו
 טריסטראם, שסייר בארצנו לפני כמאה ועשרים שנה, צפה במאות נשרים שקיננו בנחל
 עמוד שבגליל. לעומת אוכלוסייה מרשימה זו מקננים כיום בנחל עמוד 15 זוגות בלבד,
 30 וזוהי מושבת הקינון הגדולה ביותר של נשרים בארץ. במצוקי הכרמל קיננו בזמנם עשרות
 רבות של נשרים, רְחִמִים, עֵיטִים נְצִיִים, בְּזֵי צוּקִים ומאות זוגות של בְּזֵים אדומים. כל
 המינים שהוזכרו הושמדו, ובכרמל לא נותר מהם כיום אפילו זוג אחד.
- לפי תיאורו של הזואולוג, פרופ' מנדלסון, שטייל בשנות השלושים והארבעים בערבה פסקה ז
 ובנגב, בכל ואדי גדול שצמחו בו עצי שיטה היה זוג של עֲזֵנִיּוֹת הַנֶּגֶב, וקניהן העצומים
 שעל צמרות עצי השיטה נראו למרחוק. כיום מקננים בנגב רק ארבעה זוגות. 35
- גורמים מספר לאסון זה שבו נפגעו עופות דורסים כה רבים. הגורם הראשון פסקה ח
 הוא השימוש בחומרי הדברה. לאחר קום המדינה החלו יישובים חקלאיים רבים
 להשתמש בחומרי הדברה נגד מכרסמים ומזיקים אחרים. התרחב השימוש ברעלים
 שאינם מתפרקים בגוף, ואלה גרמו להרעלה חמורה של עופות דורסים שניזונו מן החיות
 המורעלות. בתוך 15 שנים נכחדו אלפי עופות דורסים ברחבי הארץ. 40
- סיבה נוספת להכחדת העופות הדורסים היא הציד. בשל גודלם של העופות קל פסקה ט
 יחסית לפגוע בהם, ולכן נקטלו רבים מהם בידי ציידים. לצערנו, בתקופה של ראשית
 המדינה לא הגיעו פקחי רשות שמורות הטבע ומדריכי החברה להגנת הטבע לכל מקום,
 וכך נורו למוות עֲזֵנִיּוֹת ודורסים רבים אחרים. כיום במדינת ישראל יש חוקים השומרים
 על חיות הבר, וכל הדורסים הם עופות מוגנים האסורים בפגיעה. 45
- גם הפגיעה באתרי הקינון של דורסים גורמת להתמעטות העופות. אתרי קינון רבים פסקה י
 נפגעו משוד של ביצים וגוזלים, שנלקחו למטרות גידול, איסוף ומסחר.
- "חובבי טבע" הרוצים לצפות בדורסים ולצלמם מתקרבים אל הקנים ומטרידים את פסקה יא
 הציפור הדוגרת, וכך הם עלולים להרוס את הקינון. לכן בקשתנו מכולכם: אם גיליתם
 קן של דורס, אנא התרחקו ממנו, ואל תטרידו את העוף הדוגר. עוף דורס הנוטש את
 50 קנו חושף את הביצים לקרינה חזקה של שמש בקיץ, ולקור ולרטיבות בחורף. ביצים
 הנחשפות במשך רבע שעה לתנאים מזיקים כאלה עלולות להיפגע ולא לבקוע, וחבל.

פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 1-7.

1. קרא את פסקות א-ה במאמר, וענה על הסעיפים א-ד שלפניך.
 - א. מהי התכונה המרכזית המאפיינת את העופות הדורסים על פי פסקות א-ב? (2 נקודות)
 - ב. מאיזו נקודת מבט מתוארים העופות הדורסים בפסקה ב?
 - תרבותית-היסטורית
 - מדעית-ביולוגית
 - אמנותית-דתית
 העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)
 - ג. מדוע נקראים העופות הדורסים בשם זה? (2 נקודות)
 - ד. בשורה 22 מוזכרת המילה "תופעה". מהי התופעה? (2 נקודות)

2. א. בפסקות ו-יא מתוארת תופעה ומפורטים הגורמים לה. לפניך תרשים של פסקות אלו. העתק אותו למחברתך, ומלא את המקומות הריקים בכותרות תוכן. (6 נקודות)

- ב. כיצד הכותב מבסס את טענתו בדבר קיום התופעה (פסקות ו-ז)? (2 נקודות)

3. לפניך חמישה משפטים. העתק למחברתך את מספרי המשפטים, וכתוב ליד כל מספר אם המשפט נכון או לא נכון על פי המאמר. (5 נקודות)

- (1) הנשר הוא עוף מקודש לאמריקנים, לספרדים ולאלבנים.
- (2) העוף הדורס רואה את הטרף על רקע ירוק טוב יותר מאשר על רקע אחר.
- (3) כבר לפני כארבעת אלפים שנה אולפו העופות הדורסים לצורכי ציד.
- (4) גם דורסי הלילה הם עופות מוגנים בישראל.
- (5) ההדברה נועדה לצמצם את אוכלוסיית העופות הדורסים.

4. מן המאמר ניתן ללמוד על יחסו של הכותב כלפי נושא המאמר. כתוב בקצרה מהו יחס זה, והבא מן המאמר שתי הוכחות לביסוס דבריך. (4 נקודות)

5. א. מהו התפקיד המשותף של הסוגריים בשורות 10 ו-14? (נקודה אחת)

ב. מדוע הכותב משתמש במירכאות בביטוי "חובבי טבע"? (שורה 48)
(נקודה אחת)

ג. בתחתית העמוד הראשון של המאמר מופיעה כוכבית ובצדה מידע. מהי החשיבות של המידע הזה עבור הקורא? (נקודה אחת)

6. שאלת סיכום (12 נקודות)

כתוב על פי המאמר סיכום (בהיקף של כ-10 שורות) על דורסי היום בארצנו. נסח את הסיכום כך שיתאים לשמש ערך באנציקלופדיה לנוער.

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שאלה 7 שאחריו.

הצוללניים

(מעובד על פי ע' פז, **החי והצומח של ארץ-ישראל**, כרך 6, בעריכת עזריה אלון, הוצאת משרד הביטחון, 1986)

העופות ממשפחת הצוללניים הם עופות נודדים המעופפים בלילה. הם חורפים לאורך חופי ימים ואוקיינוסים. הצוללניים מקננים באזורים הארקטיים והסובארקטיים (הקוטב הצפוני והאזורים הסמוכים לו), בחופי אגמים ולעתים במים רדודים סמוך לקו החוף. נראה שאצל עופות אלו הקשר בין בני הזוג נשמר במשך כל ימי חייהם.

5 לצוללניים גוף מוארך וצוואר שאורכו בינוני. רגליהם קבועות באחורי הגוף, שלוש האצבעות הקדמיות מחוברות בקרום שחייה, האחורית קטנה וגבוהה יותר. כנפיהם צרות, קצרות יחסית ומחודדות. הנוצות קשות. הזנב קצר. המקור ארוך, ישר ומחודד.

הצוללניים שוחים וצוללים היטב עד עומק של 9 מטרים מתחת לפני המים, אך הם מתקשים ללכת על פני הקרקע. כשהם עפים הם פושטים את הראש והצוואר קדימה, נמוך מקו הגוף,

10 הנראה אז כבעל חטורת. הצוללניים ניזונים בעיקר מדגים שהם לוכדים מתחת לפני המים. לארץ מזדמנים, לעתים נדירות ביותר, שני מינים: צוללן אֶדֶם-גרון וצוללן שְׁחַר-גרון.

7. א. לפניך טבלת השוואה בין דורסי היום ובין הצוללניים.

העתק למחברתך את הטבלה, והשלם אותה לפי המאמר ולפי הקטע. (8 נקודות)

צוללניים	דורסי היום	הקבוצות
		המאפיינים
		● איברי הגוף: (1) רגליים
		(2)
		(3)
		●
		●

ב. כתוב פרט אחד הנמצא בתיאור דורסי היום ולא נמצא לו מקביל בתיאור הצוללניים,

וההפך – כתוב פרט אחד הנמצא בתיאור הצוללניים ולא נמצא לו מקביל בתיאור

דורסי היום (סך הכול שני פרטים). (2 נקודות)

פרק ב – אוצר המילים והמשמעים ושם המספר (26 נקודות)

בפרק זה ענה על כל השאלות 8-13.

אוצר המילים והמשמעים (21 נקודות)

8. במאמר נזכרת המילה "תפיסה" (שורה 10). לפניך הערך תפס ממילון אבן שושן (2003). קרא את הערך, וענה על הסעיפים א-ד שאחריו.

תפס [צורת משנה במקרא: תפש; ארמית: תפס, תפש]

~ פעל תפס¹ פ"י 1¹. תפש, אָחַז, לָכַד, הִחְזִיק: "יום שתפסה בו רומי מלכות" (עבודה זרה ח:). הָקְהַל תפס את המקומות באולם. הִצְבֵּא תפס עֲמֻדוֹת חֲדָשׁוֹת. תפסו את הַגִּנֵּב! 2². נָקַט, הִשְׁתַּמֵּשׁ בִּ: "תפס לשון אַחְרוֹן" (כבא מציעא קב:). "תפסה תורה לשון מלך" (סנהדרין סד:). 3³. חָל, קָבַל תִּקְּף: "אין קדושין תופסין בְּחֵיבֵי לְאִינִן" (יבמות י:). 4⁴. מָלֵא חָלַל (בְּמָקוֹם או בְּזִמְן): הִשְׁלַחַן תפס את מַחְצִית הַחֶדֶר. הִהַרְצָא תפסה את רב זְמַנָּה שֶׁל הָאֶסְפָּה. 5⁵. [בהשאלה] הִשִּׁיג בְּשִׁכְלוֹ, עָמַד עַל-, הִכִּין: לֹא תִפְסְתִּי אֶת פְּנֵי דְבָרֶיךָ. הִתְלַמִּיד תפס הִיטֵב אֶת בְּאוּרֵי הַמּוֹרָה. 6⁶. הִשִּׁיג, בָּקַר: "בין שְׁאֲמַר 'בְּבִרְךָ' בין שְׁאֲמַר 'בְּרַכּוּ', אֵין תּוֹפְסִין אוֹתוֹ עַל כֵּךְ" (ירושלמי ברכות יא ב-ג). 7⁷. הִפְתִּיעַ מִיִּשְׁהוּ כְּשֶׁהוּא עוֹשֶׂה דְבַר-מָה: תפס אותו מְעַתִּיק בְּכַחֲנִיָּה. 8⁸. הִשִּׁיג מִיִּשְׁהוּ כְּדִי לְדַבֵּר אִתּוֹ: תפס אותו בְּרַגְעַ הָאֲחֵרוֹן לְפָנָי עֲלִיתוֹ לְאוֹטוֹבוֹס. – [לתפס אֶת-, תּוֹפֵס, תְּפוּס, יִתְפֵּס תְּפֵס!]

- א. ציין מתוך הערך את ההגדרה המתאימה לשם הפעולה "תפיסה" הנזכר במאמר: הטפרים בנויים לתפיסת הטרף ולדריסתו. (על פי שורות 9-10) (נקודה אחת)
- ב. לפניך משפטים ובהם מילים מודגשות מהשורש ת-פ-ס. העתק למחברתך את המילים המודגשות, וכתוב ליד כל אחת מהן לאיזו הגדרה מן הערך היא מתאימה. (4 נקודות)
- תלמיד זה הוא בעל תְּפִיסָה מהירה.
 - לאן נעלמת? לא תְּפִסְתִּי אותך כל היום.
 - חוק זה אינו תּוֹפֵס כשמדובר בקטינים.
 - השורות הראשונות באולם כבר תְּפִיסוֹת.
- ג. ציין את שני רובדי הלשון שמהם לקוחות הדוגמאות בערך תפס שבמילון אבן-שושן. (2 נקודות)
- ד. במילון אבן שושן מתועד גם הערך תפש. לפניך השורה הראשונה מערך זה:
- תפש** [כתיב מקראי מקביל לכתיב המאוחר יותר: תפס; ארמית: תפס]
- כיצד מוסבר במילון ההבדל בכתיב בין תפס לתפש? (2 נקודות)

9. א. "העופות הדורסים **ניחנים**, כנראה, בראייה החדה ביותר בעולם החי." (שורה 13 במאמר)

המילה **ניחנים** פירושה: מרגישים / מתברכים / מוגבלים / מפורסמים.

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

ב. "גידולם ואילופם [של העופות הדורסים] **אסורים בתכלית**." (שורות 25-26 במאמר)

המילה **בתכלית** פירושה: ללא סיבה / למען מטרה / בהחלט / זמנית.

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (נקודה אחת)

10. לפניך שלוש מילים מן השורש ע-צ-מ הלקוחות מהמאמר. שתיים מהן נובעות ממקור אחד

וקרובות במשמעות, ואילו המילה השלישית נובעת ממקור אחר.

— הקדמונים התרשמו **מעוצמתם** של העופות הדורסים. (על פי שורות 4-5)

— "... בזמן שהם **עצמם** עפים במהירות." (שורות 19-20)

— "קניהן **העצומים** שעל צמרות עצי השיטה נראו למרחוק." (שורות 34-35)

מה הן שתי המילים הנובעות ממקור אחד, ומהי המשמעות המשותפת לשתייהן? (2 נקודות)

11. נרדפות וניגודי משמעות

א. לפניך שלוש קבוצות, (1)-(3), של מילים נרדפות (או קרובות במשמעותן), ובכל קבוצה

יש מילה יוצאת דופן.

בכל קבוצה מצא את המילה היוצאת דופן, והעתק אותה למחברתך. (6 נקודות)

(1) דאייה, תעופה, ריחוף, צניחה

(2) מטריד, מציק, מזיק, מפריע

(3) צפה, זיהה, ראה, הסתכל

ב. לפניך שני משפטים (1)-(2), ובכל משפט יש מילה מודגשת.

כתוב מילה מנוגדת לכל אחת מן המילים המודגשות. (2 נקודות)

(1) ספורט הציד בעזרת עופות דורסים **נפוץ** עד ימינו. (על פי שורות 23-24 במאמר)

(2) הרעלה **חמורה** נגרמה לעופות הדורסים. (על פי שורה 39 במאמר)

שם המספר (5 נקודות)

12. כתוב במחברתך במילים כל אחד משלושת המספרים המודגשים. (3 נקודות)
- א. כושר הפרדה של עין הדורסים עולה פי 4 על כושר הפרדה של עין האדם.
(על פי שורות 13-14 במאמר)
- ב. כיום מקננים בנחל עמוד 15 זוגות בלבד. (על פי שורה 29 במאמר)
- ג. "בתוך 15 שנים נכחדו אלפי עופות דורסים ברחבי הארץ." (שורה 40 במאמר)
13. בכל אחד מהסעיפים בחר באפשרות הנכונה מבין האפשרויות המוצעות, והעתק אותה למחברתך. (2 נקודות)
- א. המאמר מסתיים בפסקה אחת-עשרה / אחד-עשר / אחד-עשרה.
- ב. שני שלישים / שני שליש מן העופות הדורסים נכחדו בתוך זמן קצר.

פרק ג – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

- בפרק זה שמונה שאלות: ארבע מתחום התחביר (14-17) וארבע מתחום מערכת הצורות (18-21).
ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות או משני התחומים, כרצונך. (לכל שאלה – 6 נקודות)

תחביר

14. לפניך ארבעה משפטים (1)-(4).
- (1) עוף דורס הנוטש את קנו חושף את הביצים לקרינה חזקה של שמש בקיץ.
- (2) נתרכז כאן בקבוצת דורסי היום.
- (3) כושר הפרדה של עין הדורסים עולה פי 4 עד 8 על כושר הפרדה של עין האדם.
- (4) התרחב השימוש ברעלים שאינם מתפרקים בגוף.
- א. בכל משפט ציין את הנושא ואת הנשוא. במשפט מורכב ציין את הנושא והנשוא במשפט העיקרי בלבד.
- ב. בכל משפט קבע אם החלק המסומן בקו הוא לוואי (משלים שם) או משלים פועל.

15. א. לפניך שלושה משפטים (1)-(3). בכל משפט ציין את התפקיד התחבירי של הצירוף **עופות דורסים**.

- את התפקידים בחר רק מהרשימה שלפניך: נושא, נשוא, משלים פועל, לוואי (משלים שם).
- (1) חומרי הדברה נגד מכרסמים פגעו **בעופות הדורסים**.
 - (2) בתוך 15 שנה נכחדו **עופות דורסים** ברחבי הארץ.
 - (3) ספורט הציד **בעזרת עופות דורסים** נפוץ עד ימינו.

ב. לפניך משפט שחלקיו נתחמו. העתק למחברתך את המשפט עם סימוני התחימה, וכתוב מעל כל חלק את תפקידו התחבירי.

את התפקידים בחר רק מהרשימה שלפניך: נושא, נשוא, משלים פועל, לוואי (משלים שם).

16. לפניך שלושה משפטים (1)-(3):

- (1) אנשים פוגעים באתרי הקינון של דורסים, ולכן העופות מתמעטים.
- (2) הדורסים מתמעטים משום שאתרי הקינון שלהם נפגעים.
- (3) הדורסים מתמעטים בשל הפגיעה באתרי הקינון שלהם.

א. העתק למחברתך את המספרים (1)-(3), וליד כל מספר ציין את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).

ב. במשפטים (1)-(3) קיים אותו קשר לוגי. ציין מהו.

ג. ציין איזו מילה מבטאת את הקשר הלוגי הזה בכל אחד משלושת המשפטים (סך הכול – שלוש מילים).

ד. לפניך משפט:

הפגיעה באתרי הקינון של דורסים גורמת להתמעטות העופות. (שורה 46 במאמר) במשפט זה קיים אותו קשר לוגי כמו במשפטים (1)-(3). מהי המילה המבטאת את הקשר הלוגי, ומהו תפקידה התחבירי?

17. א. המשפט שלפניך מנוסח בדיבור ישיר. נסח אותו בדיבור עקיף. פתח במילה "הכותב..."

"לכן בקשתנו מכולכם: אם גיליתם קן של דורס, אנא התרחקו ממנו, ואל תטרידו את העוף הדוגר." (שורות 49-50 במאמר)

ב. לפניך ארבעה שמות של עופות דורסים.

עֵקֵב חֶרֶף, עֵיט נָצִי, בַּז צוּקִים, נֶשֶׁר קָרַח

מייין את השמות לשתי קבוצות: צירוף סמיכות; שם ותוארו.

מערכת הצורות

18. לפניך טבלה ובה מילים הלקוחות מהמאמר.

המילה	השורש	מילים נוספות
(1) הַפְרָדָה (שורה 15)		הַפְרָדוֹת, רְדִיפָה, פְּרָדָה
(2) הַסְתַּבֵּר (שורה 16)		הִסְבֵּר, סָבוֹר, בָּסַר
(3) לְאַתֵּר (שורה 16)		תִּזְרֶה, אֲנַתֵּר, אֶתֵּר
(4) מְצַטִּינִים (שורה 19)		צָנוּם, מְצַנֵּן, צִיּוֹן
(5) מְזִיקִים (שורה 38)		נָזַק, זָקוּק, זָקוּק
(6) קָרִינָה (שורה 51)		מְקַרֵּן, קָרוֹ, מְסַתְּקֵרֵן

העתק למחברתך את שש המילים (1)-(6) מהעמודה הראשונה (מימין).

א. כתוב את השורש של כל מילה.

ב. מהעמודה "מילים נוספות" העתק רק את המילים שהן מאותו שורש של המילה מהעמודה הראשונה (מימין).

19. לפניך טבלה.

הפועל	הבניין	פעלים נוספים
(1) יִלְקַחוּ		לְקַחוּ, הִתְלַקְחוּ, נִלְקַחוּ
(2) פִּתְחוּ		מִפְתְּחוּ, פוֹתְחוּ, מְפַתְּחוּ
(3) הִבְחִין		יִבְחִין, יִבְחִין, יִבְחִין
(4) מְעַנִּינִים		יִתְעַנֵּן, יִעַנֵּן, מְעַנֵּן
(5) הִטְבֵּעַ		מִטְבִּיעִים, טְבוּעִים, מְטַבֵּיעִים
(6) נָטוּשׁ		נִטְשׁ, יִנְטֹשׁ, יִטֹּשׁ

העתק למחברתך את ששת הפעלים (1)-(6) מהעמודה הראשונה (מימין).

א. כתוב את הבניין של כל פועל.

ב. מהעמודה "פעלים נוספים" העתק רק את הפועל הנוטה באותו בניין של הפועל מהעמודה הראשונה (מימין).

20. א. לפניך שני משפטים:

- עוד לפני קום המדינה יָשְׁבוּ חקלאים בשטחים אלה.
- הסוכנות היהודית יִשְׁבָּה את העולים ביישובים חקלאיים.
- (1) בכל משפט ציין את הבניין של הפועל המודגש.
- (2) בכל משפט ציין את משמעות הבניין של הפועל המודגש.

ב. ציין את המשמעות המשותפת של בניין התפעל בפעלים המודגשים במשפטים הבאים:

- נְתַרְכֵּזוּ כאן בקבוצת דורסי היום. (שורה 9 במאמר)
- הדורסים מצטיינים ביכולתם לְהִתְמַקְדּ בנקודה נעה בזמן שהם עצמם עפים במהירות. (על פי שורות 18-20 במאמר)

ג. לפניך ארבעה זוגות של שמות פעולה.

באיזה זוג שני השמות אינם שייכים לאותו בניין? העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

- (1) גְּדוּל, גְּדִילָה
- (2) בְּקוּש, בְּקָשָׁה
- (3) בְּקוּר, בְּקָרָת
- (4) הֶסְכָּמָה, הֶסְכָּמָה

21. לפניך עשרה צירופי מילים, ובהם מודגשים שמות תואר.

מקום קָרוֹב, מסד כָּחֵל, טוֹפֵר כְּפוּף, קצב מְדָהִים, מְרוּץ מְהִיר, חגב יָרֵק, עוף מְרֻשֵׁים, בעל חיים זָרִיז, דורס גְּדוּל, אזור סָגוּר.

א. מייין את שמות התואר לפי משקליהם.

ב. לפניך שלושה צירופים, ובכל אחד מהם שם תואר מודגש:

צורך פְּרָטִי, צעד כּוֹחֵנִי, יום חָרְפִי.

במה שונה דרך התצורה של שמות התואר בסעיף זה מדרך התצורה של שמות התואר שברשימה לעיל?

בהצלחה!